

Abonnement pour un an
300 piastes
Edition spéciale. 500 ptrs .

Adresse :
"Idjtihad," Constantinople

Téléph . st . 865

XXII ème ANNÉE

1927 , 15 Février No222

اجتihad

IDJTIHAD

علمی ، ادبی ، اقتصادی مجموعہ

آبونمان : سنہ لکی [۲۴ نسخہ]
تورکیا ایچون ۲ ، خارج ایچون
۳ ، اعلا کاغذلیسی ہ لیرادر .

ادارہ خانہ سی :
جفال اوغلندہ « اجتihad ثوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

یکرمی ایکسچی سنہ

نومرو ۲۲۲ - ۱۵ شباط ۹۲۷

اولونوردی، بویکچیدلرده، VIII نچی عصرده، اوزمانه قادار اصلا مغلوب اولماش اولان موخولی Moukhouli «مونغول» لری اوچ دفعه مغلوب اولمشلردر. (یانغ چو کیانغ) نهری ساحلنده باشلایان و اختلاجیلغیه مشهور اولان خطهده ساکن ولوله کار چینیلرک عصیانلرینه «نهر اخضر» ک شماننده کی دره لک مانعه سیله مقابله ایدرلردی. ایکی بیوک صومجراسی آراسنده جنوب غربی یه و غربه «تیبِت Tibet» «ه» (هند) «ه» «نان-لو Nan - Lou» یه دوغرو بتون مخرجلری طونارلردی. بوجهندن هم «بودا» دینی، هم خریستیانی آلیور و بو ایکی یکی دینک چین ایمراطورلغنه کیردیکی بوللره حاکم اولیورلردی، شجیع بریورک و قام برآل ایله بندلری قوللانا راق یوللاری ایسته دیکلری کی آچاروقا بارلاردی؛ یوللری خریستیانلغه آچیلارلاردی. ترجمه ع. ج.

جومرد دوست

[کچن نسخه دن مابعد]

مهری: اوسقار وایم — مترجمی «الح ذکی

— آدیو دیدی ونشئه ایچنده باغچه سنی بلله مکه قویولمشدی. ال آرابه سنه نائل اولدینی ایچون چوق منوندی....

ایرتسی کونی قاپوسنک اوکنده کی خانم الی چیچکنه باقارکن یولک اوستندن کنیدیسی جانغیران دکرمنجینک سنی ایشیتدی و درحال قاپودن چیقدی. باغچه نک آلت طرفنه دوغرو قوشوب دیوارک اوستندن باقدی. بو، اموزینک اوستنده بیوک براوک چووالی ایله اوراده دوران دکرمنجی ایدی. دکرمنجی:

— عزیزم کوچک هانس شو اون چووالیمی بازاره قدر کوتورورمیسک؟ دیدی کوچک هانس:

— اوخ بونی سزه یامق ایستردم فقط مع الاسف بوگون چوق مشغولم؛ بتون فیده لرم دیکله جک، بتون چیچکلرم صولانه جق، بتون چنلرم ییچله جک دییه جواب ویردی. دکرمنجی:

سلطنت خاندان لرینک الک خشیینی، الک محرابی اولان «تانغ Thang» خاندان سلطنتی تأسیس ایتدی. «تانغ» لر، تورکلری تکرار خان لک پنجه لری قادار متین ر پنجه ایله آللری آلتنه آلدیلر. یدی نچی عصر میلادینک صوک نصفی انساننده، «آسیای علیا» نک حوزه شرقیه سنده، «بیلو» ایله «جینخان» طاعلری آراسنده «شانلی ملت» «تانغ» «مقدس حکمداری» نه، تورک لک مطاوعتلی، تام ومطابق اولدی: «بک لرو بودون» [باشنر، آیاقمز قالدینی، «شانلی ملت» خصم اولدینی، ضاللتک حکمران بولوندینی، بویوک قارداش کوچوک قارداشدن آریلدینی، بک لر واهالی یکدیگرینه اعتماد ایتدیکی ایچین تورک ملتی بوزولدی، خاقانلر خاقانلی بوزولدی؛ «شانلی ملت» «بک لک اوغول لاری خدمتکار، بک لک اوز قیزلری بسله مه اولدیلر. تورک بک لری عنوان لارینی ترک ایتدیلر چین بک لری کیی چینجه عنوانلر آلدیلر، «شانلی ایمراطور» «منقاد اولدیلر، تمام اللی سنه، علی الدوام، ذکالینی، قوتلرینی اونک خدمته قویدیلر.» [**]

«ایچ ایل» تورک لری، بعدما تانغ سلطنتی منقرض اولونجه یه، انحلال ایدینجه یه قادار، تانغ لک ویردیکی پاره ایله چین حایه سی آلتنده یاشایا جاقلردر؛ استقلال لرینی تکرار آلد اتمک ایچین صوک «قاغان» لر طرفندن سکزنچی عصر میلادی باشلانغیچنده بیر صوک تشبث اجرا اولوندی؛ قیام تشبثی قیامی لک، بالاخینار مطاوعتلیله ختام بولدی. اول «تانغ» عائله ایمراطوریسی یاختلرینی «شن سی Lhen si» آیلتنده حدود ایله هو-نان Ho - Nan «مساوی مسافده» چینک کوکسی ایله قلبی آره سننده کائن «سی نغان Si Ngau» شهرینه قویدیلر. بونقطه غایت ای انتخاب اولونمش براس الحرب ایدی، شمالاً «هو آنغ هو Hoang Ho» نهرینک دیرسکیله، صوکرا «سد Muraille» ایله، داها صوکرا جنوبده صولری بیوک نهره منصب مختلف درملر تشکیل ایتدیکی بش صیره خندک ایله محاط ایدی؛ شرقاً، هو-نان Ho - Nan کیچیدلریله مدافعه

[**] «بودون» ملتک تورکجه سی در. ع. ج.

[**] Altturkische enschriften Pr. 7-6 و 7,8

— اي. بك اعلا ديدى وهانسك آرقه سنى صيغايارق
او حالده بوكون آبارمك طاوانى تعمير ايدرز ديدى .
حالبو كه كوچك هانس باغچه سنده چالشمغه چوق محتاجدى .
چونكه چچكلرى ايكي كوندنبرى صولانماشدى . فقط
دكرمنجى يى رد ايدمزدى . چونكه اونك ايچين اى
ردوستدى . هانس :

— تصور ايدرميسكز كه سزه ايشم وار ديه رك
تكليفكزى رد ايتك دوستجه بر حركت اولمايه جقدر .
ديه محجوب ومتواضع بر سسله صوردى . دكرمنجى
— واللهم سزدن چوق برشى ايسته مدم سزه ال
آرابه مى هديه ايتدم فقط طبيعى رد ايدرسه كز كندم
ياپارم ديدى . كوچك هانس ياناغندن صجرا بهرق :

— اوح قطعاً ديدى . كيندى و آنباره كيندى .
بتون كون آقشامه قدر چاليشدى . كونش تاتاركن
نصل يادىغنى كورمك ايچين دكرمنجى كلى . كوچك
هانس طاوانك دليكي قاباندىمى ديه نشئلى بر سسله
صوردى . كوچك هانس مردوتدن اينه رك :

— قاينور كى ديدى . دكرمنجى
— آه اكا طائلى ايشلر باشقه سنه ياييلان خدمتلدرد .
ديدى . كوچك هانس آلتك ترلرني سيله رك .
— سزك سوزلري كزى ديكه مك سيوك برسعادتدر .
فقط سزك فكر يكرزك پارلاقلى هيچ بر وقت بنده
بولمايه جقدر ديدى . دكرمنجى

— اوخ ! اونلر سزه يواش يواش كله جكدرد . سز
دوستلغك پراتيك خاصه سنه مالك دكلسكز ، برقاچ كون
دها نظريات كورمليسكز . ديدى . كوچك هانس :

— حقيقتاً ظن ايدىورميسكز ؟ ديه صوردى .
— شبه سز . فقط شيمدى مادام كه طاوانى تعمير
ايتديكز آرتق استراحت ايچين يركزه كيده بيلرسكز
چونكه يارين قويونلرئى داغله كوتورمك ايچين سزه
احتياج وار ديدى . زواللى كوچك هانس هيچ
اعتراض ايدمى . ايرتسى كوني دكرمنجى شفقده
قويونلرئى كوچك هانسك باغچه سنه دوغرو كوتوردى .
و كوچك هانس قويونلرله داغه كيندى . كوتوروب تكرر
كلك ايچين بتون كوتى غيب ايتدى . عودتنده او قدر

— واللهمى ال آرابه مى سكا ويرمه مه رغما شو كوچك
خدمتمى رد ايتك هيچده خوش دوشميور ديدى .
كوچك هانس :

— آه رد ايتيورم ؛ دنيا ده سزى رد ايتم ديدى .
وقاسكتنى كيوب ، سيوك چووالى اوموزينه آلوب
يورودى . چوق صيغاق بر كوندى ويول عنادينه نوزليدى .
داها هانس بولك آلتجى ملنه كله دن يورولمشدى .
او قدر يورولمشدى كه نفس آلمغه وديكلنمكه مجبورقالدى .
فقط بونارغما قوتليجه بولنه دوام ايدرك چارشى يه يتيشدى .
بر آز بكله دكدنصور كره اى رفيثانه اوونى صاتدى .
يوللرده كى خير سزلردن قورقدينى ايچين چابوقه كرى
دوندى . ياناغنه اوزانه رق :

— حقيقتاً چوق صيغاق بر كون . فقط رد
ايتمه مكدن چوق ممنونم . چونكه دكرمنجى بنم عزيز
دوستم وحتى ال آرابه سنى ده ويرمك ايدى . ايرتسى
صبح ايركندن اونك ياره سنى آلمغه كلى . فقط كوچك
هانس او قدر يورغوندى كه يتاغندن قالقاماشدى .

— حيرت ! سن چوق تنبلسك . دوشونيورم كه
ال آرابه مى سكا ويردم . بكا اويله كليور كه هر صبح ايركندن
چاليشه جقسك تنبلك سيوك بر كنهايدر . ومطلقا دوستلرئى
عطالت ايچنده تنبل كورمك ايسته م . بنم بويله كليشى
كوزل سويله ديكم سوزلرئى قدير ايدم سزسك . فقط
بن سسك دوستك اولديغم ايچين تاواللى سويله مكه
لزوم كورميورم اوت دوشونديكى آچيق سويله مكدن
باشقه دوستلق نيه يارارتون عالم كوزل شيلر سويله بيلير .
اكلنجه لى والتفاتلى شيلر سويله بيلير . فقط صميمى بر
دوست اكلنجه سز و آجى سوزلر سويلر ... بر حقيقى
دوست بتون ديكرلرينك ضديدر . اوبونى ترجيچ ايدر
چونكه اوبيلير كه بودوستنه ايلك كتيره جكدرد . كوچك
هانس باشندن كيجه لك پونته سنى چيقا زارق و كوزلرئى
اوغوشدورارق :

— بك متأسفم فقط چوق يورغوندم . بر آز بر مدت
اويومش كى يم . قوشلرك سسلرئى ايشيدىيوردم .
بيليورميسك كه دائماً صبح قوشلرينك سسلرئى ايشيدنجه
دها اى چاليشيرم ديه جواب وبرى . دكرمنجى

بورغوندى كە صاباحە قدر. صانداليە سنك اوزرنده اويويوب قالدى. صباحلاين :

— باغچەدە چالیشمق ايچون نە كوزل هوا وار دىدى . فقط بر ايشدن دىكرىنە قوشمقن كندى چىچكلرىنە كوز آتمغە بىلە وقتى يوقدى . اونى دوستى دكرمنجى اوزون ايشلارە كوندرر . كلدىكنده دكرمنده يارديم ايتدردى . بعضاً كوچك هانس چىچكلرىنى دوشونور . اونلرى اونوندىغى خاطرلار فقط دكرمنجىنك غايت اى دوستى اولدىغى دوشونەرك متسلى اولوردى . شونى سويلەمكى عادت ايدىنشدى .

— حقى بكا ال آرابەسى وىرە جكدرد بوبر صاف طاليجنا بقدر .

هر زمان كوچك هانس دكرمنجى ايچون چاليشير ، دكرمنجى اوكا دوستلغە دائر غايت اى شيلر سويلردى كە هان خاطرە دفترينە بونلرى يازار كيجهلرى اوقوردى . چونكە او ، اوقور يازاردى . وقتا كە بر كيجه كوچك هانس اوجانك باشنده اوطورر كن قابوسى حيزليجه وورولدى . كيجه چوق قارا كلقدى . مدهش بر صورنده ، بر اوچنچى ضربە قابويى كوملەندى . كوچك هانس :

بوبر زواللى يولجى اولەحق دىدى و قابويە قوشدى . بوبر النده فنار دىكر ائندە صويا اولدىنى حالە دكرمنجى ايدى . دكرمنجى :

— عزيزم كوچك هانس دىدى بىوك بر كدرم وار ؛ بىم چاپقن مردبوندن دوشدى ويارالاندى . دوقتور آرامغە كىدە جكم . فقط اوچوق اوزاقده در . كيجه ايسە چوق فنا . ايستيورم كە بىم يرەمە سن كىدەسك . بيليورسك كە ال آرابەمى سكا وىرە جكم . بوصورتلە بىم خدمتى جتنلمنجه مبادلە ايتمش اولەحقسك دىدى . كوچك هانس .

— محقق دىدى بى خاطر لايوب كلكە بمنون اولدم ، هان كىديورم دىدى . فقط بكا فنارىكى ويرملىسك . چونكە كيجه چوق قارا كلق قورقارم كە چقورلردن برىنە دوشمە يەيم دىدى . دكرمنجى :

— يالكرز بويكى برفردر اونا بر قضا كلك احتمالندن قورقارم دىدى كوچوك هانس :

— بك اعلا وازچدم دىدى . بىوك كوركى اوزرينە آلدى . صىجاق قيرمىزى قاسكتنى باشنە كىيدى . وبويون آتقيسنى بورنە وبوغازينە صاراراق كىتدى . فورطنە ايكلە يوردى . كيجه قارا كلق اولديغندن كوچك هانس يولى كوچلكلە كورە بيليور ، شدتلى آسەن مدهش روزكارده كوچلكلە يورويە بيليوردى . وبونا رغماً ايلريلە يوردى . اوچ ساعت صوكرە دوقتورك قابوسى چالدى . دوقتور پنجرەدن باشنى اوزاتەرق :

— كيم او دىدى . كوچك هانس :
— دوقتور بىم ، كوچك هانس دىدى .
— پكى نە ايستە يورسك كوچك هانس ؟
— دكرمنجىنك اوغلى مردبوندن دوشمش ويارالا .
نمش شىمدى اورايە كىدە جكسك . دوقتور .

— بك اعلا ديه جواب وىردى . دوقتور ، بىوك چيزمەلرنى كىيدى . فنارىنى آلدى . مردبوە نلردن ايندى . دكرمنجىنك آدرسنى آلدى . وآتى ايله يولە قويولدى . كوچك هانس دە آرقەسى صيرە كىدييوردى . فقط فورطنە بويوردى . ياغمور سيلار ياپيوردى . كوچك هانس نە يولى كورە بيليور نەدە آنك ايزىنى طوتە بيليوردى . نهايت يونان غيب ايتدى : تەلەكلى قوملقلردە دولاشدى . درين بر چوقورە باتارق بوغولدى . ايرتسى كونى چوبانلر جسدنى دالغەلرك آتدينى بر كنسارده بولوب باغچەسە كوتورديلر . جنازە مراسمنده دكرمنجى باشده اولەرق هر كس واردى . چونكە هر كس سۋەردى . دكرمنجى — بن اونك الكايى دوستى ايدم مراسمنك باشنده بولنمە اونك حقى درە دىدى وجنازە مراسمنده كى قالابالق ايچندە باشنە برسياء اورتو اورتى . وبىوك بر جيب مندبلى ايله زمان زمان كوزياشارنى سيلدى . تنكهجى :

— كوچك هانسك ضياعى هممز اوزرنده بر ضربە اولدى دىدى . جنازە مراسمى بيتنجه ماتمجيلر طاوا اكەكى ايله كوزل پاستەرل يىك ايچين ميخانە يە كيدرك : دكرمنجى

— هر كسندن زيادە بىم ايچين بىوك ضايعاتدن در . حقيقە اونك ايچين چوق فداكارلق يادىم . ال آرابەمى وىردم . شىمدى نە ياپايىم بيليم ؟ اونىم اويىك لوازمندى .

سليمان نظيف بك مرحومه دائر

(کونش) مجموعه سی ۳ نومرولو بر نسخه سی مرحومه تخصیص ایتدی ، یوراده عبدالحق حامد ، سزائی جناب شهاب الدین ، عبدالله جودت ، توقادی زاده شکیب بکر کی دوستلرینک احتیاسلری وار (اجتهاد) صاحبک شو سطرلرینی قارلرمن ایچون عیناً نقل ایدیورز :

قیمتدارکنج محم اورخان سینی بک « کونش » ک دوغاجاق نسخه سنی قدیم و عدییم دوستم سلیمان نظیف بکک روحنه اتماف ایده جکیز ، سزکده احتیاسلرکیزک بولو غاسنی ایسته یورز » دیدیکی وقت حزنلی برسونسج دودیم . روحده آنجاق دوستلنی یاشایان سلیمان نظیفک جنازه سنی تشییع ایتک قادار آغلایان و آغلایان رحمانی و فکراتی بر یورج ادا ایذبله جکدی .

نظیف ایله معارفه سزک ابتدا ایتدیکی کونله بوکون آره سنده محقق بر نث عصر وار . (استانبول) ده (دیاربکر) ده ، (جنوه) ده ، (پاریس) ده برابر فکر حیاتی ، هیجان حیاتی یاشادق ، بن اونکله آلتی بدی کون مصاحبت نعمتله متنعم اولماق ایچون آت اوستنده اوچ کونلک بولجیلق ایتدم . (معموره الغریز) دن (دیاربکر) کیتدم . وایکی سنه فاصله ایله ایکی دفعه و عینی سائقه و شائقه ایله عینی آغز صیرتنده بویولی قطع ایتدم . فائق عالی بی تروتازه برشاعر طانیدم . او زمان کوزل غزلار یازاردی . بر کون آغا بکله بز قونوشورکن حرم طرفندن التده بر غزل اولارق کلدی . بو غزلدن شو بیت خاطرمدنه قالدی :

دیردم ای لیل سانایا لیل اخیر عمرم اول
یارمک یاد آورزلف سیاهی اولسه ک .

بوغزل سراپا قوتلی و کوزلدی و نجه حالا کوزلدر و کچن (کونش) ده :

بو خفا کاه سرمدیتده
طانیم بر کتیبه پیران

مطالعیه باشلایان تازه منظومه سندن دایها طالعی در . اوزمان بابالرینی ییکی غائب ایتمش بویایکی یتیم ، محقق « یتیم الدهر » دکلدیلر ، سلیمان نظیف بک بی ماننده ناثرلکته باشلامشدی . عبدالحقید اداره سنه قارشى ، استبداده قارشى ، کوپورمه لری واردی . محمد علی عینی بک ایله همحال ایدیلر .

علی ! نظیف ایله آغلا وطن خراب اولدی
بو ملتک بو زمانلر دم قیامتیدر .

بیتمده کی مخاطب علی ، محمد علی عینی بک محب فاضل مزدر .
بوییتی احتوا ایدن غزل (کتبخانه اجتهاد) ک اوچنچی کتابی

صائمش اولسه یدم غم یمیزدم . شبهه سز بوندنصو کره هیچ کیمسه به برشی ویرم . جو مرد اولمق دائما ضرر کتریور دییه جواب ویردی . صوفارده سی اوزون بر توقفدنصو کره :

— چوق دوغرو دیدی . کتن قوشی :
— مکمل . بونتیجه نک ، اک صوک کله سی در .
دیدی . صوفارده سی :

— دکر منجی نه اولدی دییه صوردی . کتن قوشی :
— اوخ بونا دائر دوغرو برشی بیلیمورم . آرتق نه اولورسه اولسون دیدی . صوفارده سی :

— بللی که سن سویملی بر مزاجه مالک دکلک
دیدی . کتن قوشی :

— قورقارم که حکایه نک اخلاقی جهتی آکلما دک !
صوفارده سی :

— نه بی
— عبرتی
— حکایه نک بر عبرتی واردردیمک ایسته یورسک ؟
کتن قوشی :

— شبهه سز دییه تصدیق ایتدی . صوفارده سی
اوفکللی بر صورتده :

— والاهی بونی سوزده باشلامه دن سوله ملی ایدیکز .
او حالده بن ده سزی دیکله مزدم ، مطلقا سزه منقدک دیدیکی کبی « پوه » دییوب کچردم دیدی و سسینه بتون قوتی ویره رک قویروغنی یره ووره ، ووره « پوه » دییوب دلیکنه کیردی . برقاج دقیقه صوکره کان دیشی اوردک :
— صوفارده سی نصل بولیورسکیز ؟ دیدی . اونک بعضی وصفلری وار . بانا کلنجه بن بر آننه حسیله متعسسم و بکارلقده بکیکمش بریسنی کورو نجه کوزلریمه یاش دولار دیدی . کتن قوشی :

— سزی صیقمش اولماییم . حالبوکه اونا عبرتلی بر حکایه آکلتمشدم دییه جواب ویردی . اوردک :
— آه بودائما تهاکلی برشی در و بن ده اونک فکرنده یم دیدی .